

USTAWA

z dnia ...

**o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu**

Art. 1. W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424, Nr 64, poz. 432, Nr 83, poz. 561, Nr 85, poz. 571 oraz Nr 140, poz. 983) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5:
 - a) w ust. 1 uchyla się pkt 13 i 14,
 - b) uchyla się ust. 2;
- 2) uchyla się art. 7;
- 3) użyty w art. 8 w ust. 3, w art. 11 w ust. 6, w art. 15 w ust. 5, w art. 21, w art. 23, w art. 36 w ust. 9 w zdaniu wstępnym oraz w art. 39 w ust. 3 wyraz „Kolegium” zastępuje się użytym w odpowiednim przypadku wyrazem „Rada”;
- 4) w art. 10:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Prezesa Instytutu Pamięci powołuje Sejm Rzeczypospolitej Polskiej większością 3/5 głosów za zgodą Senatu i odwołuje Sejm Rzeczypospolitej Polskiej większością głosów za zgodą Senatu, na wniosek Rady Instytutu Pamięci, która zgłasza kandydata spoza swego grona.”
 - b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Nie wcześniej niż na 6 miesięcy i nie później niż na 3 miesiące przed upływem kadencji Prezesa Instytutu Pamięci przewodniczący Rady Instytutu Pamięci albo,

w sytuacji braku przewodniczącego, zastępca przewodniczącego Rady Instytutu Pamięci, ogłasza publiczny konkurs na to stanowisko, według zasad i w trybie określonych przez Radę Instytutu Pamięci. W przypadku innej przyczyny opróżnienia stanowiska Prezesa Instytutu Pamięci, termin zgłaszania się kandydatów do konkursu na to stanowisko wynosi 30 dni od dnia ogłoszenia konkursu. Przesłuchania kandydatów na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci mają charakter publiczny.”;

5) art. 13 otrzymuje brzmienie:

„Art. 13. 1. Rada Instytutu Pamięci wnioskuje o odwołanie Prezesa Instytutu Pamięci większością głosów, jeśli:

- 1) z powodu choroby, ułomności lub upadku sił stał się trwale niezdolny do pełnienia obowiązków Prezesa Instytutu Pamięci;
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;
- 3) nie wypełnia obowiązków nałożonych przez ustawę lub działa na szkodę Instytutu Pamięci.

2. Nieprzyjęcie sprawozdania z działalności Prezesa Instytutu Pamięci za dany rok kalendarzowy przez Radę Instytutu Pamięci bezwzględną większością głosów jest równoznaczne ze złożeniem wniosku o odwołanie Prezesa Instytutu Pamięci.

3. Kadencja Prezesa Instytutu Pamięci wygasa:

- 1) po upływie pięciu lat od dnia złożenia ślubowania;
- 2) w razie śmierci;
- 3) w razie rezygnacji;
- 4) w razie odwołania przez Sejm z przyczyn, o których mowa w ust. 1 i 2.”;

6) w art. 15:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W Instytucie Pamięci tworzy się Radę Instytutu Pamięci. Członkiem Rady Instytutu Pamięci może być obywatel polski, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) nie został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;

- 3) posiada tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora z zakresu historii, prawa lub nauk społecznych;
 - 4) wyróżnia się wysokimi walorami moralnymi;
 - 5) wyróżnia się wiedzą przydatną w pracach Instytutu Pamięci.”,
- b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a – 1c w brzmieniu:
- „1a. Rady wydziałów uczelni mających uprawnienia nadawania tytułu doktora habilitowanego w dziedzinie historii oraz rada naukowa właściwego w dziedzinie historii instytutu Polskiej Akademii Nauk wybierają, każda w zakresie swojej właściwości, po dwóch członków do zgromadzenia elektorów, które przedstawia:
- 1) Sejmowi dziesięciu kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci;
 - 2) Senatowi czterech kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci.
- 1b. Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej czterech kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci.
- 1c. Przepisy ust. 1a i 1b stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy Sejm, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nie powołają członków Rady Instytutu Pamięci w pełnym składzie spośród kandydatów przedstawionych w trybie określonym odpowiednio w ust. 1a i 1b.”,
- c) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:
- „2. Rada Instytutu Pamięci wybierana jest na kadencję trwającą 6 lat. Kadencja rozpoczyna się z dniem zebrania się Rady na pierwsze posiedzenie. Funkcję członka Rady Instytutu Pamięci można pełnić nie dłużej niż przez dwie kadencje. Powołanie nowych członków Rady Instytutu Pamięci powinno nastąpić najpóźniej do dnia wygaśnięcia kadencji poprzednich:
3. W skład Rady Instytutu Pamięci wchodzi dziesięciu członków, w tym:
- 1) pięciu członków, powoływanych przez Sejm spośród kandydatów przedstawionych w trybie określonym w ust. 1a pkt 1;
 - 2) dwóch członków, powoływanych przez Senat spośród kandydatów przedstawionych w trybie określonym w ust. 1a pkt 2;
 - 3) dwóch członków, powoływanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej spośród kandydatów przedstawionych w trybie określonym w ust. 1b.”,

d) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Jeżeli podmioty, o których mowa w ust. 1a i 1b, nie przedstawiły odpowiednio Sejmowi, Senatowi lub Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wymaganej

liczby kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci, odpowiednio Sejm, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powołują członków Rady Instytutu Pamięci.”,

e) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Członkostwo w Radzie Instytutu Pamięci ustaje wskutek:

- 1) śmierci;
- 2) rezygnacji;
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;
- 4) odwołania odpowiednio przez Sejm, Senat albo Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Rady Instytutu Pamięci.”,

f) ust. 6 i 7 otrzymują brzmienie:

„6. W przypadku ustania członkostwa przed upływem kadencji, właściwy organ niezwłocznie dokonuje powołania nowego członka, na okres do zakończenia tej kadencji Rady Instytutu Pamięci. Przepisów ust. 1a i 1b nie stosuje się.

7. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość diet, przysługujących członkom Rady Instytutu Pamięci z tytułu wykonywanych przez nich zadań, uwzględniając zasadę, że ich wysokość nie może być niższa od czterokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę.”,

g) dodaje się ust. 8 w brzmieniu:

„8. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb i termin zgłaszania kandydatów do Rady Instytutu Pamięci, uwzględniając konieczność sprawnego przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego.”;

7) w art. 19:

a) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Główną Komisją kieruje Dyrektor Głównej Komisji. Dyrektora Głównej Komisji powołuje, spośród prokuratorów Głównej Komisji, i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Prokuratora Generalnego zgłoszony w porozumieniu z Prezesem Instytutu Pamięci i Radą Instytutu Pamięci. Dyrektor Głównej Komisji jest jednym z zastępców Prokuratora Generalnego.”,

b) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Biurem Lustracyjnym kieruje Dyrektor Biura Lustracyjnego, powoływany spośród prokuratorów Biura Lustracyjnego i odwoływany przez Prezesa Rady

Ministrów na wniosek Prokuratora Generalnego zgłoszony w porozumieniu z Prezesem Instytutu Pamięci i Radą Instytutu Pamięci.”,

c) w ust. 14 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;”;

8) w art. 23 w ust. 2:

a) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) ustalania programów badawczych w zakresie opracowywania działalności organów bezpieczeństwa państwa – w tym ogłaszania corocznych konkursów na dofinansowanie przez Instytut Pamięci badań naukowych nad najnowszą historią Polski – a także informowania oraz edukacji społeczeństwa;”;

b) dodaje się pkt 8 w brzmieniu:

„8) formułowania rekomendacji dotyczących podstawowych kierunków działalności Instytutu Pamięci w zakresie badań naukowych, edukacji, udostępniania dokumentów, ścigania zbrodni oraz procedur lustracyjnych.”

9) po art. 24 dodaje się art. 24a w brzmieniu:

„Art. 24a. 1. Prezes Instytutu Pamięci składa Radzie Instytutu Pamięci sprawozdanie z działalności Prezesa Instytutu Pamięci za dany rok kalendarzowy w terminie do dnia 31 marca roku następnego.

2. Do sprawozdania, o którym mowa w ust. 1, przepisy art. 24 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.”;

10) w art. 30:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Każdy ma prawo wystąpić z wnioskiem do Instytutu Pamięci o udostępnienie do wglądu dotyczących go dokumentów będących w zasobach Instytutu Pamięci.”,

b) w ust. 2:

– zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:

„Instytut Pamięci udostępnia oryginalne dostępne dokumenty, o których mowa w ust. 1, dotyczące wnioskodawcy lub faksymilia tych dokumentów, jeżeli stan fizyczny zachowania oryginalnych dostępnych dokumentów nie pozwala na ich udostępnienie lub w przypadku, gdy o dostęp do tych samych dokumentów ubiega się jednocześnie wiele osób, przy czym:”;

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) Instytut Pamięci udostępnia kopie dostępnych dokumentów, o których mowa w ust. 1, dotyczących wnioskodawcy i wytworzonych przez wnioskodawcę lub przy jego udziale w ramach czynności wykonywanych w związku z jego pracą lub służbą w organach bezpieczeństwa państwa albo w związku z czynnościami wykonywanymi w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji;”;

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W udostępnianych dokumentach udostępnia się wszelkie dane osobowe osób trzecich, łącznie z ujawnieniem tożsamości tajnych współpracowników występujących w dokumentach pod pseudonimem, z wyłączeniem danych osobowych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, przekonania religijne i filozoficzne lub przynależność wyznaniową oraz danych o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym.”;

11) uchyla się art. 31 i art. 32;

12) w art. 33:

a) ust. 1 – 3 otrzymują brzmienie:

„1. Każdy, kto uzyskał wgląd w dokumenty, o których mowa w art. 30, winien otrzymać do wglądu te dokumenty bez anonimizacji.

2. Każdy, kto uzyskał wgląd w oryginały dokumentów, o których mowa w art. 30, i nie zachował się w stosunku do niego dokumenty, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1, ma prawo – na zasadach i w zakresie określonych w ustawie – do uzyskania kopii tych dokumentów, prawo do zwrotu przedmiotów znajdujących się w archiwum Instytutu Pamięci, które w momencie utraty stanowiły jej własność lub były w jej posiadaniu, i prawo zastrzeżenia swoich danych osobowych.

3. Dokumenty udostępnia się do wglądu w oryginałach lub kopiach w siedzibie oddziału Instytutu Pamięci właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, chyba że we wniosku wskazał on inny oddział, w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1. Przepis art. 34 ust. 4 stosuje się odpowiednio.”;

b) uchyla się ust. 4;

13) w art. 34 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wydanie kopii dokumentów następuje na pisemny wniosek osoby, o której mowa w art. 33 ust. 2.”;

14) w art. 35 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Na pisemny wniosek osoby, o której mowa w art. 33 ust. 2, podaje się tej osobie dalsze dane identyfikujące tożsamość osób, które przekazywały o niej informacje organom bezpieczeństwa państwa, jeżeli można je jednoznacznie określić na podstawie dokumentów danego organu bezpieczeństwa państwa, i o ile w dokumentach udostępnionych do wglądu na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 33 ust. 1, znajdują się pseudonimy lub nazwiska tych osób.”;

15) w art. 36 po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b:

„2a. Dokumenty określone w ust. 1, których sygnatury są znane i których odnalezienie nie wymaga dodatkowych kwerend, zamawiane na podstawie inwentarzy archiwalnych, udostępnia się w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku.

2b. Osoby, które korzystają z dokumentów, o których mowa w ust. 1, do celów naukowych lub dziennikarskich mają prawo do uzyskiwania na wniosek informacji ze znajdujących się w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci zbiorów danych, rejestrów i kartotek organów bezpieczeństwa państwa, w tym dotyczących tożsamości tajnych współpracowników.”;

16) w art. 37 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osoba, która uzyskała na podstawie art. 33 wgląd w niezanonimizowane kopie dotyczących jej dokumentów, i nie zachowały się w stosunku do niej dokumenty, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1, może zastrzec, że dotyczące jej dane osobowe zebrane w sposób tajny w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych organów bezpieczeństwa państwa nie będą udostępniane w celach, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3, przez określony czas, jednakże nie dłużej niż przez 50 lat od daty ich wytworzenia.”;

17) w art. 39 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szef Agencji Wywiadu oraz Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Prezesem Instytutu Pamięci, dokonują co 3 lata okresowych przeglądów dokumentów zgromadzonych w zbiorze wyodrębnionym. W przypadku stwierdzenia ustąpienia przesłanek uzasadniających zastrzeżenie Prezes Instytutu Pamięci podejmuje z urzędu, po zasięgnięciu opinii Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefa Agencji Wywiadu oraz Ministra Obrony Narodowej, albo na wniosek tych organów, decyzję o uchyleniu lub skróceniu okresu zastrzeżenia. Przepisy ust. 3 stosuje się odpowiednio.”;

18) w art. 52a pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) przygotowywanie i publikowanie katalogów zawierających dane osobowe osób, wobec których zachowały się dokumenty świadczące o tym, że organy bezpieczeństwa państwa zbierały o nich informacje na podstawie celowo gromadzonych danych, w tym w sposób tajny, a wobec osób tych nie stwierdzono istnienia dokumentów świadczących, że byli pracownikami, funkcjonariuszami, żołnierzami organów bezpieczeństwa państwa lub współpracowali z organami bezpieczeństwa państwa; przed umieszczeniem w katalogu należy uzyskać zgodę osoby, której te dane dotyczą”.

Art. 2. 1. Kolegium Instytutu Pamięci wybrane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie przepisów art. 15 ustawy, o której mowa w art. 1, wykonuje swoje zadania i kompetencje do dnia utworzenia Rady Instytutu Pamięci na podstawie przepisów art. 15 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Rady wydziałów uczelni mających uprawnienia nadawania tytułu doktora habilitowanego w dziedzinie historii oraz rada naukowa właściwego w dziedzinie historii instytutu Polskiej Akademii Nauk wybierają zgromadzenie elektorów, o którym mowa w art. 15 ust. 1a ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Zgromadzenie elektorów przedstawia odpowiednio Sejmowi i Senatowi kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci w terminie 2 miesięcy od dnia wyboru.

3. Sejm i Senat powołują członków Rady Instytutu Pamięci w terminie 2 miesięcy od dnia przedstawienia kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci, o których mowa w ust. 2. Przepis art. 15 ust. 3a ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się.

4. Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

5. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powołuje członków Rady Instytutu Pamięci w terminie 2 miesięcy od dnia przedstawienia kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci, o których mowa w ust. 4. Przepis art. 15 ust. 3a ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się.

Art. 3. Rada Instytutu Pamięci przygotowuje i ogłosi pierwszy konkurs na dofinansowanie przez Instytut Pamięci badań naukowych nad najnowszą historią Polski, o którym mowa w art. 23 ust. 2 pkt 6 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w terminie 6 miesięcy od dnia powołania wszystkich członków Rady Instytutu Pamięci.

Art. 4. Do postępowań w sprawie udostępniania dokumentów przez Instytut Pamięci, wszczętych i niezakończonych decyzją ostateczną do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 5. Prezes Instytutu Pamięci przygotowuje i opublikuje, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, kompletny i szczegółowy inwentarz archiwum Instytutu Pamięci, zapewniający pełny opis zasobu na poziomie jednostek archiwalnych.

Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2010 r.

